

MARCUSJAAR B-2020-2021
ZONDAG: VEERTIGDAGENTIJD 4
DATUM: 14 maart 2021

Evangelie: Joh 3,14-21

Uit het heilig evangelie van onze heer Jezus Christus volgens Johannes

In die tijd sprak Jezus tot Nikodemus:

- ¹⁴ Evenals Mozes in de woestijn de slang omhoog geheven heeft,
 zo moet ook de Mensenzoon omhoog worden geheven,
¹⁵ zodat iedereen die gelooft, in Hem eeuwig leven bezit.
¹⁶ Zoveel immers heeft God van de wereld gehouden,
 dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken,
 zodat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat,
 maar eeuwig leven bezit.
¹⁷ Want God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden
 om de wereld te veroordelen,
 maar om door Hem de wereld te redden.
¹⁸ Wie in Hem gelooft, wordt niet veroordeeld;
 maar wie niet gelooft is al veroordeeld,
 omdat Hij niet geloofd heeft in de naam van de eniggeboren Zoon van God.
¹⁹ En dit oordeel bestaat hierin:
 het licht is in de wereld gekomen,
 maar de mensen waren meer gesteld op de duisternis dan op het licht,
 omdat hun daden slecht waren.
²⁰ Wie kwaad doet, haat het licht:
 hij komt niet naar het licht toe,
 want dan worden zijn daden openbaar gemaakt;
²¹ maar wie de waarheid doet,
 komt wel naar het licht toe,
 want dan zal blijken dat zijn daden in God zijn verricht.'

KBS Willibrord 1995

1. P. Kevers*, pag. 40-41:

“God wil de wereld redden.

**Maar vaak wil de wereld niet gered worden: ‘Het licht is in de wereld gekomen, maar de mensen beminden de duisternis meer dan het licht, omdat hun daden slecht waren. Ieder die slecht handelt heeft afschuw van het licht... Maar wie de waarheid doet gaat naar het licht’, schrijft Johannes.*

‘Naar het licht gaan’ betekent dus hetzelfde als ‘de waarheid doen’.

**De tegenstelling licht – duisternis komt in het Johannesevangelie overeen met de tegenstelling waarheid – leugen.*

**Voor Johannes is Jezus het licht dat in de wereld komt. In hem is geen leugen, alleen maar waarheid; hij is zelf 'de weg, de waarheid en het leven' (Joh 14,6).*

Jezus ontmoet onbegrip en tegenwerking, lijden en dood: het licht schijnt in de duisternis. Maar de duisternis heeft het licht niet overmeesterd (Joh 1,5)''

2. Wegwijzer B*, pag. 45:

“Jezus vergelijkt zichzelf met het licht.

° Zoals in zijn donkere kamer één olielampje al licht geeft en het donker verdrijft, zo is Jezus het licht dat in de donkere wereld gekomen is om het donker te verdrijven.

° Maar wie slecht van zin is, kan het licht niet verdragen. Die zoekt het duister juist op voor zijn slechte praktijken die het (dag)licht niet verdragen kunnen. Wie goed gezind is, zoekt het licht op. Zo is het ook met de mens ten opzichte van Jezus: wie goed gezind is, zoekt Jezus op, als het licht. Het speelse is nu dat Johannes vertelt dat Nicodemus ook Jezus opzocht, maar in het nachtelijk donker. En dat maakt Jezus dan tot uitgangspunt voor het gesprek. Het grijpt het moment zelf aan om de diepere zin van het leven voor Nicodemus te laten zien.”

3. Jean Bastiaens*, pag. 158:

° “Met welke blik kijkt God naar ons en naar deze wereld?

° Johannes geeft ons een antwoord. Hij zegt:

+ God is licht, en zijn Zoon straalt dat licht uit.

+ Wij daarentegen zijn omgeven door duisternis: we hebben over alles en nog wat een mening, maar we zien niet goed.

+ Als we nu in het licht van God gaan staan, gebeurt er iets wonderlijks: we gaan niet alleen de omgeving (anders) zien, we gaan op de eerste plaats onszelf zien zoals we zijn. We komen te staan in de waarheid over onszelf.

+ Dat veroorzaakt een schok: we hadden ons leven voor onszelf op een rijtje, we hadden misschien al een balans opgemaakt van de mooie en de minder mooie dingen in ons leven.

+ En dan, wanneer we in het licht van God komen te staan, blijkt alles anders te zijn. Onze eigen oordelen en de welhaast eindeloze reeks van onze vooroordelen vallen in duigen.

+ Want God kijkt met liefde naar de mens en naar de wereld. En zozeer heeft hij de wereld liefgehad, dat hij zijn Zoon ten bate van ons heeft geschonken.

+ We horen het vandaag zowel uit de mond van Paulus als uit die van Johannes.

°.Geloof ontstaat wanneer we geplaats worden in het licht en in de liefde die van God uitgaan. Dat zuivere licht en die liefde vernieuwen ons.

° En daarna beginnen we ook te zien hoe dit licht onze daden ontmaskert.

+ Het is vreeswekkend en deugddoend tegelijk.

+ Het is vreeswekkend omdat we geplaats worden in de waarheid – en dat kan heel pijnlijk zijn!

+ Het is deugddoend, omdat we ervaren dat God Liefde is.”

4. Joël DELOBEL, Joh 13,13-21: het oordeel bij Johannes, * pag. 40-42:

1. Deze auteur begint met zijn commentaar bij vers 13
 - ° hierin lezen we een principiële uitspraak: buiten Christus is er geen heil, want allen Hij is van Godswege het heil komen aanbieden;
 - ° is in een ruimtelijke voorstellingswijze van het antieke wereldbeeld ingekleed;
 - ° hiermee wordt geen allusie gemaakt op de hemelvaart – Jezus als aardse mens kent Gods geheimen niet, de Mensenzoon wel, want Hij hoort thuis bij God.
2. We volgen nu **zijn analyse**
 - a. vers 14-15:
 - ° Bij kruisdood behoort het opstijgen;
 - ° alle N.T. schrijvers worstelen met de vraag: hoe kan de schandedood een **heilsgebeuren** zijn?
 - ° ieder zoekt een antwoord; Johannes ook door het **dubbelzinnig** gebruik van ‘omhoog heffen’ nl.
 - 1) omhoog tillen aan een kruis, en
 - 2) verheffen ter verheerlijking;
 - ° daardoor + betekent ‘*kruisdood*’ reeds de inzet van die verheerlijking, en + de allusie op *de brozen slang* (nu 21,4-9) moet helpen duidelijk maken dat ‘omhoog geheven worden’ inderdaad **heilvol** zal zijn;
 - b. Vers 16:
 - ° oorsprong van deze heilswerkelijkheid is Gods liefde (zie 1 Joh 4,8)
 - ° en God wil het heil van de **hele** mensengemeenschap, ondanks haar *onwil* (Joh 1,5.10-11)
 - ° In Hem geen wil tot vernietiging: Hij wil dat niemand verloren gaat;
 - ° dat blijkt ook duidelijk in vers 17
 - c. Vers 17 (vgl. ook Joh 12,47)
 - ° “De Wereld” is in Johannes: de leefwereld van de mens, de mensengemeenschap (met enigszins ongunstige bijklank);
 - ° ongunstige bijklank: ‘**niet** omdat ‘de wereld’ slecht zou zijn (want door hem geschapen: 1,10 en 1,3), **maar** omdat de mensen zich feitelijk van God hebben afgekeerd (zie 1,10 en verder 3,18-19);
 - ° dus mensen hebben verlossing nodig,
 - ° en God zelf overbrugt de kloof (1 Joh 4,9-10): **Jezus’ zending is volkomen onverdiende gave**;
 - ° en het heilsaanbod heeft universele dimensie: ‘*opdat alwie....*’
 - ° dus het heil: + is niet langer voorbehouden aan een uitverkoren volks en + voorwaarde tot toegang tot het heil is voortaan: Geloven (5,24).

Excursie door de auteur over ‘geloven’ (pag 41)

+ Geloven is meer dan intellectueel aanvaarden van een reeks waarheden.

 - ° In Johannes is een reeks ‘geloofspunten’ moeilijk te onderkennen.
 - ° ‘geloven’
 - “*Is een optie, een beslissing, een levensinzet, een existentiële ommekeer, een radicaal verleggen van het zwaartepunt, een aanvaarden van een nieuw steunpunt voor het bestaan.*”;
 - ° geloven:

“Is niet langer zijn leven in eigen hand houden, maar het uit Gods hand ontvangen. Geloven is zijn valse autonomie prijsgeven, en als schepsel het heil, de uiteindelijke levensvervulling, van de Schepper verwachten”

° Christelijk geloven volgens Johannes:

*“is **inzien** dat dit heilsaanbod in Christus bereikbaar is en zich daarom door Christus laten leiden in zijn leven. Concreet betekent dat volgens 1 Joh 3,14-16: ‘Wij zijn overgegaan van de dood naar het leven; wij weten het omdat we onze broeders liefhebben... Wat liefde is, hebben wij geleerd van Christus: Hij heeft zijn leven voor ons gegeven. Dus zijn ook wij verplicht ons leven te geven voor onze broeders’ (vgl. 1 Joh 4,11-12).*

° Wie dat inzielt...

*“Wie dit inzielt en zich daarom inzet, wordt ‘gered’. Hij behoort niet langer tot de sfeer van de dood, de nacht, de leugen, de duisternis, maar is overgegaan naar het leven, de dag, de waarheid, het licht. Johannes houdt van deze antithetische beelden, maar het belangrijkste thema is wel **“het leven.”***

° Leven in de bijbel...

*“Leven in de bijbel behoort alleen toe aan God. Alleen God is de levende. Alle leven deelt in zijn leven. Hij kan leven geven en nemen. Hij kan, zo is men in het laat-joodse milieu geleidelijk gaan denken, het leven bewaren over de dood heen. Dit **groeierende** vermoeden van een mogelijke verrijzenis wordt een **hechte** overtuiging in het vroege christendom, op grond van het geloof in Christus’ verrijzenis. Hij is voortaan de Heer van het leven.”*

° Beelden in het vierde evangelie:

“Het vierde evangelie vindt geen beelden genoeg om dat geloof aanschouwelijk te maken: ‘Ik ben het brood des levens’ (Joh 6,48); ‘Ik ben de verrijzenis en het leven’ (11,25); ‘Ik ben de weg, de waarheid en het leven’ (14,6). Toch valt in de context van de blijde boodschap over de zending, het onheilspellend woord “oordeel”.

d. Vers 18: oordeel

° *“Inderdaad v. 18 onderstreept dat het heilsgebeuren van Jezus’ zending een onvermijdelijke keerzijde heeft: **het oordeel**.*

° ***Niet** vanuit God, alsof Jezus een dubbele zending had, leven geven en oordelen, **maar** vanuit de mens omdat die op twee wijzen kan reageren op het heilsaanbod: door geloof en ongeloof. De reactie van de mens op het heilsaanbod blijkt van **fundamenteel belang** te zijn: definitief heil of onheil hangen ervan af.*

° *‘Ongeloof’ is inderdaad **de gehele existentiële afwending** van Gods enig en uiteindelijk geloofsaanbod.. De ongelovige (in deze betekenis van het woord “is al geoordeeld” omdat hij die unieke heilsmogelijkheid in de Naam (=de persoon) van Jezus Christus afwijst.*

e. Vers 19 : nog verduidelijking ...

*“Johannes **verduidelijkt** nog even in vers 19 wat **hij onder ‘oordeel’ verstaat**: de vrijwillige afwijzing van het “licht” (een voor de hand liggende beeldspraak voor het ‘heil’, hier concreet toegepast op de persoon van Christus en zijn historisch optreden).*

f. Vers 20: bedoeling van het 'grondig afgekeerd zijn'...

*"Vers 20 bedoelt **niet zozeer** het immorele handelen op zich, **doch het grondig afgekeerd-zijn van God, de menselijke (schijn-) zelfgenoegzaamheid die hen van het heil afsluit** (vgl. Joh 1,5.10-11)*

*Opnieuw wordt hier zeer sterk de **universele betekenis** van Jezus' komst onderstreept.*

Indien de lezer ten onechte toch de indruk mocht gekregen hebben dat Jezus kwam om te "oordelen", dan wordt die indruk weggenomen door de positieve slotzin in vers 21".

g. Vers 21: positieve slotzin ...

*"**De waarheid doen**" betekent: leven overeenkomstig de bevrijdende waarheid van God die in Christus openbaar wordt, geloven dus, in de sterke zin die we boven omschreven."*

3. Synthese van Delobel (een gedeelte op pag. 42)

° *"Bij het lezen van deze diepzinnige passage in Joh 3 kunnen we ons niet ontdoen van de indruk dat er een zekere afstand bestaat tussen de zeer principiële en radicale uitspraken over **Christus en de mens enerzijds, en de concrete verhalen over de aardse Jezus en de dagelijkse menselijke werkelijkheid anderzijds.***

° *"Johannes bedoelt inderdaad **de uiteindelijke betekenis** van +de mens Jezus en + van ons alledaagse bestaan aan te geven.*

° *En daarom hebben deze uitspraken heel wat **met de concrete werkelijkheid te maken**: ze willen **richtinggevend** zijn bij het nadenken +over Jezus en +over ons leven. Ze duiden een **eindpunt** aan, een **hoogtepunt** waar niet iedere christen zomaar aan toe is, maar waarheen **hij kan** en **moet groeien**."*

5. Kardinaal Godfried DANNEELS, Johannes aan het woord, Halewijn/Gooi en Sticht, Antwerpen, Kampen, 278 pag., in het bijzonder pag. 43:

a. Nikodemus weg en nu tot ons allen:

"Plots is Nikodemus weg. Heeft Jezus het gemerkt? Want hij gaat door met spreken over het hoofd van de geleerde heen.

Dus richt hij zich tot ons allen."

b. Doormediteren van Johannes?

"Of is het Johannes die doormediteert over dit onbegrijpelijke raadsel: 'Zoveel immers heeft God van de wereld gehouden, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft geschonken, zodat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven bezit.'" (Joh 3,16)

c. Onbegrip:

"Het valt niet te begrijpen: waarom wordt zoveel liefde met zo weinig liefde beantwoord?

Later zal Franciscus zeggen: amor non amatur – de liefde wordt niet terug bemind, niet met wederliefde beantwoord.

Wie kan dit begrijpen: 'Het ware licht was er, dat elke mens verlicht en dat in de wereld moest komen. Het was in de wereld, een wereld die door Hem was ontstaan, en die wereld heeft Hem niet erkend'"(1,9-10).

Of nog: 'Het licht is in de wereld gekomen, maar de mensen waren meer gesteld op de duisternis dan op het licht' (3,19)

d. Onverklaarbaar voor Johannes!

"Johannes kon het voor zichzelf nooit verklaren: in zijn evangelie schrijft hij vaak, zomaar tussendoor en eerder meditatief, deze tragiek neer: Hoe kan dit toch? Waarom bleek zoveel liefde niet in staat om wederliefde bij ons los te maken? Waarom vermocht zoveel licht niet de schaduw te verjagen?"

e. De ervaring van God zelf – Goede vrijdagliturgie dichtbij

"Dat had ook God al vaker ervaren in de dagen van het eerste verbond.

En ook op Goede Vrijdag klinken ze in de liturgie: de klaagzangen van een God die teleurgesteld is in zijn mensen. Heeft Hij Hen niet met weldaden overladen? En wat kreeg Hij ervoor terug? Zijn profeten hebben ze vermoord, maar zijn eigen Zoon, dacht Hij, zouden ze toch wel ontzien? Maar ze zeiden: 'Kijk daar komt de erfgenaam van de wijngaard; we doden hem, dan is de wijngaard helemaal van ons' (cf. Mt 21,38). De mensen waren inderdaad meer gesteld op de duisternis dan op het licht (cf. 3,19)."

Nog enkele aantekeningen over het Johannesevangelie voor vandaag, vierde zondag in de veertigdagentijd B-jaar uit:

1. Paul SCHOLLERT, *Zondagse woorden. Overwegingen bij de evangeliën*, Lannoo, Tielt/Abdij Bethlehem, Bonheiden, 2008, pag. 279.

Omtrent de verzen 14+16:

*'Mensenzoon moet omhoog geheven worden' is **gelijk** aan: 'Zo lief heeft God de wereld gehad dat Hij zijn Zoon heeft gegeven.' En het **doel** daarvan, het **gevolg** van 'beide' is: 'dat al wie gelooft in Hem, eeuwig leven zal hebben.' Dat wil **zeggen**: Jezus' kruis is teken van Gods liefde, zegt Johannes. Tot dat inzicht is hij gekomen. Die geloofservaring deelt hij ons mee."*

2. Egbert ROOZE – Paul DE WITTE, *De Messias en de macht van Rome*, Halewijn, B-2050 Antwerpen/ Skandalon, NI-5260 AC Vught, 2016, pag. 93-94.

Omtrent Joh 3,14-15:

De auteurs geven commentaar ook met Nu 21,4-9 voor ogen.

- a. *"De oorzaak van de catastrofe met de slangen is het morren, 'murmureren', van het volk tegen °de NAAM en °tegen Mozes, die het uit het slavenhuis hebben weggevoerd. Als het volk die vrijheid verspeelt, dan is het gevolg de ondergang. De symptomen van die ondergang zijn de gifslangen, die de dood van velen veroorzaken.*
- b. *Dan maakt Mozes op verzoek van de NAAM een symbool van die dodelijke gevolgen van de verspeelde vrijheid, een gifslang.*
- c. *Door die op een paal te plaatsen worden die gifslangen onschadelijk gemaakt. Het volk moet namelijk **leren zien en begrijpen**, zodat de onvrijheid niet langer een verleiding is. Wie voor ogen houdt wat verspeelde vrijheid voor gruwelijke gevolgen heeft, **wordt genezen**.*

- d. **Wij** als hedendaagse lezers moeten dus leren zien hoe uiteindelijk Johannes 3,14-15 te maken heeft met de Thora. De God van Israël is geen andere dan de God die wegleidt uit slavernij. Hij heeft eigenlijk geen andere NAAM.

+ Johannes legt nu **een link tussen deze twee midrasjiem** [midrasj = een geschrift dat een Bijbelboek vers per vers verklaart]

- a. 'Wij weten' (Joh 3,11) dat het huidige Israël zich in het slavenhuis Rome bevindt. Johannes nodigt nu iedereen – Israël – uit om op te kijken naar het kruis, dat martelinstrument van Rome en dus symbool van de slavernij, waarop de Messias hangt; dit om zichzelf ervan bewust te worden wat er nu echt met hen gebeurt. Zo wordt dit verhaal van de koperen slang – nu het kruis – een aanzet tot een krachtige politieke scholing.
- b. Johannes herhaalt dus niet zomaar de 'bar enosj' [= dat is vertaald uit het Aramees: **de mensenzoon**, zie Dan 3,17] hij vervreemdt hem integendeel van zijn oorspronkelijke triomferende gestalte bij Daniël, door hem te identificeren met een ten dode toe gefolterd menskind. Pilatus, de hoge representant van Rome, zal de zoon van Jozef uit Nazaret opvoeren en tegen het volk zeggen: zie, hier de mens, de bar enosj (Joh 19,5 'Hier is Hij dan-**de mens**', zei Pilatus). Ja, **zo ziet de mens eruit** als hij in onze Romeinse handen valt. Geen machtige gestalte van een zegevierende mensenzoon, zoals bij Daniël, maar veel meer de gebroken gestalte uit Jesaja 53.

Dit is de kern van het betoog van Johannes:

de nederlaag van de Messias is het uitgangspunt voor de bevrijding van de wereld uit de klauwen van de wereldorde.

°Telkens opnieuw zullen christenen moeten stilstaan bij deze uitdagende gedachten.

°Ze zullen daarbij de vraag stellen: hoe kan dit geschieden, hoe kan een bevrijde wereld ontstaan? Hoe kan uit de nederlaag toch een overwinning komen?

°Aan die vragen valt niet te ontkomen, zeker niet door een 'religieuze' vlucht in een of ander hiernamaalsgeloof."

3. **Lieuwe VAN KAMPEN, Jezus volgens Johannes. Meelezen met de evangelist**, Uitgeverij Royal Jongbloed, Heerenveen, 2016, pag. 70 e.v.

Joh 3,14-15:

***Mozes in de woestijn (p. 71)**

"Er wordt een vergelijking gemaakt met Mozes in de woestijn, een verhaal uit het Bijbelboek Exodus dat geliefd is omdat Mozes degene was die de Israëlieten, die gevangen werden gehouden in Egypte, naar het door God beloofde land leidde en hun de Thora gaf.

De grondlegger van hun land en van hun grondwet dus. In dat verhaal (Num 21,4-9; vergelijk Johannes 8,28 en 12,32-34) liet Mozes een slang van koper maken en die op een stok bevestigen. En iedereen die daarnaar opkeek, bleef gespaard van de giftige beten van slangen die hen belaagden.

Het verhaal gaat erom dat degenen die dat deden niet meer in opstand kwamen tegen God, maar hem vertrouwden.

Dat betekent dat de vergelijking wil zeggen: iedereen die in Jezus gelooft (3,15) en gelooft dat hij 'verhoogd', dus aan het kruis gehangen, moet worden gered. **Zoals de koperen slang** aan een stok werd vastgemaakt en omhoog geheven werd, **zo zal Jezus later** aan het kruis worden vastgespijkerd en omhoog geheven worden. In de vergelijking: **zo zullen ook de mensen** op God moeten vertrouwen en geloven dat de kruisdood van Jezus hen 'eeuwig leven' zal brengen."

***Eeuwig leven (pag. 71-72)**

° "Het woord 'eeuwig' betekent in het Johannesevangelie 'behorend bij de Eeuwigheid', waar 'eeuw' (in het Grieks 'aioon') betekent: **het gebied van God waarin tijd geen enkele rol speelt, Gods rijk dus**. ... Iedereen die in Jezus de Mensenzoon, de Logos, Gods Zoon gelooft, heeft daardoor 'eeuwig leven', ofwel: leeft in het tijdloze rijk van God.

° Om dit te bewerkstelligen heeft God 'zijn Zoon gegeven'. ... Niets is er ontstaan buiten het Woord om (1,3), dus ook de wereld is geworden door middel van het Woord. Deze Logos, het enige kind van God, manifesteert zich in de wereld (1,14) in de vorm van de mens (van vlees en bloed) Jezus.

° Gaandeweg deze tekst gaat deze mens een weg die hem leidt naar de dood aan het kruis (omhoog geheven, verhoogd), waardoor hij dit aardse leven weer verlaat en terugkeert naar het eeuwige leven in Gods rijk. En zo gaat het ook met de mens die in deze Mensenzoon gelooft.

Omdat God 'zoveel van de wereld hield', heeft hij zijn enige Zoon de wereld in gestuurd ('gegeven' wordt het hier genoemd, in 3,17 wordt met 'naar de wereld gezonden' hetzelfde gezegd).

Geloven (pag. 74-75)

"...nog even **iets algemeen** over het woord 'geloven', dat ook van belang is voor de rest van de tekst.

° In het Nederlands kan het werkwoord 'geloven' **verschillende dingen betekenen**, zoals ergens op vertrouwen, denken dat zo iets zo is, ervan overtuigd zijn dat iets zo is, iets voor waar houden.

° Als het **in verband met God** wordt gebruikt, denkt men over het algemeen vooral aan 'ervan overtuigd zijn dat God bestaat'.

° Maar 'geloven in God' is in **die** betekenis geen punt in de Bijbel. Bij Johannes komt het werkwoord geloven **tien keer vaker** voor dan in ieder van de andere evangeliën, wat al aangeeft dat het voor Johannes een **belangrijk** thema is. **Sterker** nog: in 20,31 zegt hij zelf dat het doel van dit geschrift is dat wij geloven en daardoor leven.

° Geloven heeft **in deze tekst vrijwel uitsluitend betrekking op Jezus** en betekent vooral: erkennen dat Jezus is wie Johannes zegt dat hij is (dat is zijn 'Naam'), namelijk de Zoon van God ofwel God. Door dat te geloven krijg je eeuwig leven (3,15; 3,36; enz.), krijg je het 'heil', word je een **geest-mens**, en wel **direct in de relatie met Jezus** ('Ik ben de weg', 4,16), **niet pas aan het einde der tijden**.

° En dat 'eeuwige leven' is **het kennen van de ware God** (zie 17,3). Wie gelooft, leeft vanaf het moment dat hij gelooft, **echt** en is **niet meer dood** (5,24), en bij dat geloof **hoort het luisteren naar** de woorden van Jezus en die woorden **gehoorzamen**.

°In elk geval is geloven bij Johannes steeds een persoonlijke verbinding met de" persoon van Jezus, en niet het geloven in een aantal stellingen of dogma's en regels. Jezus is 'in de Vader' (14,10-11) en is van hem uitgegaan (16,27; 16,30) en geloven in Jezus is een verbinding met hem aangaan die ertoe leidt dat de gelovige zal zijn zoals hij (zie heel Johannes 14).

Bibliografie

1. Paul KEVERS, *Vierde zondag in de veertigdagentijd*, in: *De Bijbel lezen in woord en daad, B-jaar*, Halewijn, Antwerpen, 2008, 170 pag. voor deze zondag, pag. 40-41.
2. Jean BASTIAENS, *Het woord is mens geworden. Commentaren bij de zondagslezingen jaar A, B en C*, Halewijn, Antwerpen, 2015, pag. 348 pag, voor deze zondag, pag. 158.
3. Joël DELOBEL, *Joh 13,13-21. Het oordeel bij Johannes*, In: *Dichtbij is Uw woord. Exegetische commentaar bij de Liturgische Bijbellezingen uit de Johanneïsche literatuur*, Werkgroep Sacerdos, Vlaamse Bijbelstichting, Drukkerij Sint-Franciscus, 2800 Mechelen, s.d., pag. 40-42.
4. Joh 13,13-21: het oordeel bij Johannes, * pag. 40-42
Nog goede inspiratiebronnen, zeker hier te vermelden waard zijn, die goed bereikt kunnen worden, hetzij door persoonlijk bezit van het boek, hetzij via de bibliotheek in de gemeenschap :
5. Kardinaal Godfried DANNEELS, *Johannes aan het woord*, Halewijn/Gooi en Sticht, Antwerpen, Kampen, 278 pag., in het bijzonder pag. 43:

Nog goede inspiratiebronnen, zeker hier te vermelden waard zijn, die goed bereikt kunnen worden, hetzij door persoonlijk bezit van het boek, hetzij via de bibliotheek in de gemeenschap :

1. Joop SMIT, *Het verhaal van Johannes. Sleutelfiguren uit zijn evangelie*, Berne Media, abdij van berne, Heeswijk 2015, 157 pag., raadpleeg de bladzijden 37-43.
2. Marcel DE PAUW, *Als het Woord de weg is. Elementen voor een homilie bij het Joahnnesevangelie*, Halewijn, 218, 110 pag; voor dit evangelie, pag. 28-30.
3. Joost JANSEN, *Woord voor onderweg. Overwegingen voor het jaar B*, Berne Media, abdij van berne, 2014, 170 pag., voor deze zondag, 45-46.
